

УДК 377:371(4) <https://doi.org/10.17721/2415-3699.2018.7.18>Т. Стойчик, канд. пед. наук,
Криворізький професійний гірничо-технологічний ліцей, Кривий Ріг**СТАНДАРТИЗАЦІЯ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І НАВЧАННЯ**

Розглянуто питання стандартизації освіти як складової визначення рівня її якості на підставі механізмів регулювання й оцінних технологій – державної атестації та акредитації освітніх установ.

Зроблено спробу упорядкування понятійного апарату чинного законодавства в галузі професійної освіти відповідно до вимог сучасності. Проаналізовано терміни "стандарт", "державні соціальні стандарти", "стандарт освіти", "Державний стандарт професійної (професійно-технічної) освіти", "послуга освіти"; визначені об'єкти стандартизації (зміст професійної освіти та система його формування); форми й періодичність перевірки рівня знань, умінь і професійної кваліфікації учнів, слухачів закладів професійної освіти; засоби кваліфікаційної атестації випускників; навчально-планувальна документація.

Ключові слова: якість освіти, рівень якості, стандарт, стандартизація освіти, професійна освіта.

Постановка проблеми. В сучасних умовах розвитку країни, виняткової важливості набуває ланка професійної освіти, яка має забезпечувати економіку конкурентоздатними фахівцями та від результативності якої залежить економічне зростання держави, що, в свою чергу, вимагає визначення пріоритетних напрямів реформування системи професійної освіти, приведення її у відповідність до сучасних тенденцій розвитку, орієнтації на ефективність та якість результатів. Тому цілком логічним є те, що до провідних напрямів розвитку та реформування системи професійної освіти необхідно віднести процес стандартизації – формування та запровадження Державних стандартів професійної освіти нового покоління, розрахованих на майбутнє, які забезпечать якість професійної освіти.

Мета і завдання публікації. Обґрунтувати поняття стандартизації в освіті та вивчити сучасний стан стандартизації професійної освіти в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій: У ході дослідження особливу увагу було звернено на питання порівняння окремих аспектів розвитку процесу стандартизації в Україні.

Визначено, що стандартизація розглядається дослідниками як доволі широка філософська, педагогічна, соціальна, економічна категорія, залежно від впливу, який вона здійснює на освітні процеси. Вивчення наукових джерел довело, що проблема стандартизації висвітлювалася як вітчизняними вченими – Р. Гуревич, А. Гуржій, В. Зайчук, І. Зязюн, В. Кремень, І. Лікарчук, Л. Лукьянова, Н. Нічкало, Л. Сергеева, С. Сисоева, С. Яблочников, О. Щербак так і зарубіжними дослідниками – В. Байденко, В. Батюшко, Т. Галко, П. Грутингс, І. Крайтон, Н. Лис, Д. Равич, О. Рощинська, У. Станс, В. Ткалеч, Г. Хіллз, Г. Шмідт, Б. Яниш. Праці, присвячені західному досвіду стандартизації в освіті, належать Н. Воскресенській, А. Галагану, А. Глазунову, К. Ісікавій, Н. Казакевичу, Г. Перфілової, В. Разумовському, К. Цейковичу та ін.

Незважаючи на результати досліджень, все ж проблема стандартизації професійної освіти в Україні залишається недостатньо вирішеною. Потребують наукового обґрунтування питання запровадження компетентного підходу, оцінювання стану та змін, які відбуваються на ринку праці тощо.

Методологія дослідження. Під час дослідження використовувались теоретичні методи: аналіз педагогічної, спеціальної наукової літератури з досліджуваної проблеми; вивчення нормативно-правових документів з питань стандартизації освіти; аналіз в контексті інноваційності нормативної навчальної та методичної документації, яка стосується проблеми стандартизації в системі професійної освіти і навчання. Соціометричні методи – діагностичний (моніторинг) та прогностичний (системний аналіз).

Виклад основного матеріалу. Загальновізнано, що в країнах, де уряд і суспільство дбають про економічний

прогрес та високий рівень життя населення, проблеми професійної освіти вирішуються на державному рівні і є об'єктом політичних рішень, а державні стандарти професійної освіти акумулюють у собі належний зміст освіти щодо підтримки і розвитку національної економіки, виконують функцію об'єктивного оцінювання освітнього рівня, встановлення кваліфікацій, показника якості освіти.

Однак, як засвідчує практика, вирішення завдань, спрямованих на забезпечення конкурентоздатної економіки в Україні, здійснюються досить повільно:

- показник індексу людського ресурсу [12] вказує, що Україна у 2017 р. посіла 87 місце;

- внутрішній валовий дохід на душу населення є у рази меншим, ніж у розвинених країнах;

- зменшилась кількість закладів професійної освіти (далі – ЗПО): у 2010 р. – 976; у 2016 р. – 817; у 2017 р. – 787 (за другим атестаційним рівнем – 544; за третім атестаційним рівнем – 243) та кількість учнів, які в них навчаються: за останні роки зі 175 587 осіб до 114 922 осіб.

При цьому фінансування майже не відрізняється від провідних держав Європейського Союзу (далі – ЄС). Проте, як зазначають експерти, це не вплинуло позитивно на економічні показники в державі.

Причиною такої ситуації, на їхню думку, є низька *якість освітніх послуг*, які надаються українськими ЗПО.

Якість освіти — це відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартам освіти та/або договором про надання освітніх послуг [7].

Характеристикою рівня якості в будь-якій сфері людської діяльності є *стандартизація*.

Стандартизація освіти є характеристикою рівня якості освіти і підставою таких регулювальних механізмів та оцінних технологій як *державна атестація та акредитація освітніх установ*.

Державна атестація є основною формою державного контролю за діяльністю освітніх закладів незалежно від їх підпорядкування, типів і форм власності.

Державна атестація й акредитація освітніх установ лежать в основі стандартизації освіти, зокрема, професійної, як характеристики рівня її якості. Однак саме ці терміни – "стандартизація освіти" та "якість освіти" – не застосовуються не лише у Законі України "Про професійно-технічну освіту" [8], а й у проекті Закону України "Про професійну освіту в Україні" [10]. Не застосовується, також і поняття "послуга освіти", яке в Системі національних рахунків держави використовується з 2008 року [11] і означає "зміни в інтелектуальному стані окремих осіб: виробник надає освіту, інформацію, консультації, розваги або аналогічні послуги, які передбачають особистий безпосередній контакт" (п.6.18, позиція "с").

Аналізуючи чинне українське законодавство у галузі професійної освіти, вважаємо за необхідне упорядкувати понятійний апарат й адаптувати його до вимог еко-

номічних стандартів, які застосовуються у ринкових відносинах. Так, Національні рахунки України складаються за новими версіями міжнародного стандарту СНР-2008 та європейського стандарту ESA-2010 [2] [8].

У них зазначено, що "стандарт" – це нормативний документ, який у кожній галузі розкривається через сукупність

відповідних вимог. В освіті, як це видно з табл. 1, існує неузгодженість у цих поняттях: в одному законі "стандарт" визначається як нормативний документ, в іншому – як вимоги до обов'язкових компетентностей та результатів навчання; у чинному законі це поняття зовсім відсутнє.

Таблиця 1

Тлумачення поняття "стандарт" у чинному законодавстві України

Закони України	Тлумачення поняття
Про стандартизацію [9]	<i>Стандарт</i> – це нормативний документ, заснований на консенсусі, прийнятий визнаним органом, що встановлює для загального і неодноразового використання правила, настанови або характеристики щодо діяльності чи її результатів, та спрямований на досягнення оптимального ступеня впорядкованості в певній сфері (ст. 1, п. 20)
Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії [4]	<i>Державні соціальні стандарти</i> – встановлені законами, іншими нормативно-правовими актами соціальні норми і нормативи або їх комплекс, на базі яких визначаються рівні основних державних соціальних гарантії (ст. 1), до яких віднесено: "перелік та обсяг послуг, що надаються державними і комунальними ЗПО; нормативи граничного наповнювання класів, груп та співвідношення вихованців, учнів, студентів і педагогічних працівників у навчальних закладах; – норми матеріального забезпечення навчальних закладів та додаткових видів соціального і матеріального забезпечення учнів (ст. 12)
Про освіту [7]	<i>Стандарт освіти</i> визначає: вимоги до обов'язкових компетентностей та результатів навчання здобувача освіти відповідного рівня; загальний обсяг навчального навантаження здобувачів освіти; інші складники, передбачені спеціальними законами (ст.32)
Про професійно-технічну освіту [8]	Відсутнє поняття "стандарт", але є згадування про "Державний стандарт професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ДСПТО) ЗПО, підприємствами, установами, організаціями та громадянами, що мають державну ліцензію на здійснення такої діяльності (ст.9)
Про професійну освіту (проект) [10]	ДСПТО – це сукупність державних вимог до змісту професійної освіти, рівня кваліфікації випускника ЗПО та освітнього рівня вступників (ст.38)

Важливим для системи професійної освіти є встановлення *Державного стандарту*, який у проекті Закону України "Про професійну освіту" [10] розглядається як "сукупність державних вимог до змісту професійної освіти, рівня кваліфікації випускника ЗПО та освітнього рівня вступників" (ст.38); *професійний стандарт* – "як затверджені в установленому порядку вимоги до кваліфікації працівників, їх компетентності, що визначаються роботодавцями і слугують основою для формування професійних кваліфікацій" (ст.40).

В основі стандартизації освіти (зокрема, освітнього процесу) покладені документи, розроблені Міжнародною організацією зі стандартизації ISO, до якої входить Україна з 1993 року.

У діючих стандартах ISO серії 9000:2000 *якість* визначається як *здатність задовольняти потреби*; *процес* – як *сукупність взаємозалежних ресурсів* (кадрових, фінансових, матеріально-технічних, методичних тощо).

У законі України "Про освіту" *якість освіти* розглядається як "відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти та/або договором про надання освітніх послуг" (ст. 1, п.29).

Для системи професійної освіти стандарт освітнього процесу визначається чинним законодавством – законами України "Про стандартизацію" [9], "Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії" [4], "Про освіту" [7], "Про професійно-технічну освіту" [8], характеризує *стандартизовану сукупність здобутих особою компетентностей (результатів навчання), тобто кваліфікацію*.

Таким чином, ДСПТО встановлює державні вимоги до змісту професійної освіти, рівня професійної кваліфікації випускників ЗПО, основних обов'язкових засобів навчання та освітнього рівня вступників до зазначених закладів.

Державний стандарт застосовується з метою:

- проведення єдиної державної політики у сфері професійної освіти;

- забезпечення в усіх регіонах і в різних галузях економіки еквівалентності професійної освіти і визнання кваліфікації та документів про професійну освіту;

- розвитку єдиного освітнього простору в Україні;
- забезпечення належної підготовки робітничих кадрів, висококваліфікованих робітників (молодших спеціалістів) шляхом регламентації вимог до ефективності професійної освіти і удосконалення системи контролю за діяльністю ЗПО;

- створення нормативної бази для функціонування ступеневої професійної освіти в системі багаторівневої освіти громадян;

- усунення відмінностей у змісті підготовки конкурентоспроможних на ринку праці кваліфікованих робітників та в термінології, що використовується у професійній освіті.

Об'єктами стандартизації є:

- зміст професійної освіти та система його формування;

- форми і періодичність перевірки рівня знань, умінь та професійної кваліфікації учнів, слухачів ЗПО;

- засоби кваліфікаційної атестації випускників;

- навчально-планувальна документація [1].

Вважаємо, що для забезпечення подальшого розвитку стандартизації професійної освіти в Україні бажано ввести відповідні зміни у чинне законодавство, створити прозору систему обліку і контролю якості професійної освіти, впровадити в навчальний процес ДСПТО.

1. У чинному законодавстві з професійної освіти необхідно уточнити завдання професійної (професійно-технічної) освіти, які по-різному розглядаються розробниками Закону України "Про професійно-технічну освіту" та проекту Закону України "Про професійну освіту" (див. табл. 3).

2. Для створення більш прозорої системи обліку і контролю якості професійної освіти в Україні необхідно основні заходи професійної освіти спрямувати на:

- підтримку репутації (відображаються у вигляді експертної оцінки та рейтингів ЗПО);

- високий результат діяльності (відображається об'єктивними показниками якості професійної компетентності випускника за результатами кваліфікаційної атестації);

• дотримання загальних вимог "виконання плану державного замовлення, рівня працевлаштування випускників, кількості двосторонніх договорів про співпрацю з роботодавцями-замовниками робітничих кадрів [13].

Як свідчать підсумки роботи ЗПО у 2015/16 навчальному році, вісім з кожних десяти випускників (80,8%) працевлаштовані за професією.

Водночас, як стверджують українські експерти, сучасний порядок формування державного замовлення на основі середньострокового прогнозу потреби у фахівцях і робітничих кадрах на ринку праці є недосконалим. Це загострює суперечність між попитом на робочу силу з боку роботодавців та державним замовленням на підготовку кадрів.

3. Впровадження стандартизації у систему професійної освіти потребує розробки у навчальний процес ДСПТО для кожної робітничої професії, згідно з "Державним переліком професій з підготовки кваліфікованих робітників у ЗПО" [5], на основі компетентнісного підходу, *орієнтованих на результат навчання та задоволення вимог роботодавців.*

У зв'язку із введенням чотирьох рівнів професійної освіти, згідно із Законом України "Про освіту" [7] ст.10, ст.15, кожному з яких відповідає свій рівень Національної рамки кваліфікацій [6], змінюються вимоги до компетентності особистості, зокрема до інтегральної. Така зміна інтегральної компетентності особистості відбувається у напрямі ускладнення навчальних завдань та умов їх вирішення.

Це потребує вдосконалення змісту навчання на кожному з рівнів професійної освіти, а також і підготовки педагогічних та виробничих працівників.

Окрім змісту навчання, потребують стандартизації й інші складники освітньої діяльності ЗПО, визначені наказом Міністерства освіти і науки України від 17.06.2013 року № 772 [3] "Орієнтовні критерії оцінювання діяльності ЗПО", зокрема, управлінська, фінансово-господарська та комерційно-виробнича. Однак, аналіз цього документа свідчить про відсутність у ньому критеріїв комерційно-виробничої діяльності.

Таблиця 2

Зміна завдань професійної освіти

Закон України "Про професійно-технічну освіту" [8]	Проект Закону України "Про професійну освіту" [10]
<i>Завдання:</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • забезпечення громадянам України, а також іноземцям та особам без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, права на здобуття професійної освіти відповідно до їх покликань, інтересів і здібностей, перепідготовку та підвищення кваліфікації; • задоволення потреб економіки країни у кваліфікованих і конкурентоспроможних на ринку праці робітниках; • сприяння в реалізації державної політики зайнятості населення; • забезпечення необхідних умов функціонування і розвитку установ професійної освіти та ЗПО різних форм власності та підпорядкування. 	<ul style="list-style-type: none"> • забезпечення реалізації конституційного права осіб на професійну освіту, здобуття професії (групи професій), спеціальності відповідно до власних інтересів, здібностей та можливостей; • задоволення потреб (вимог) ринку праці національної економіки у кваліфікованих кадрах; • формування та розвиток в осіб знань, умінь, навичок, професійних та загальних компетентностей, необхідних для трудової діяльності за певною професією (групою професій), спеціальністю; • забезпечення конкурентоздатності та мобільності осіб на ринку праці; • створення умов для професійного розвитку особистості упродовж життя з метою отримання та/або визнання професійних кваліфікацій; • інтеграція у світовий і європейський освітній простір; • розвиток кадрового потенціалу української промисловості; • підвищення престижу професійної освіти в українському суспільстві

Висновки. Узагальнюючи, зазначаємо, що питання стандартизації в Україні ще не повною мірою відповідає сучасним вимогам якості освіти. Це пояснюється недосконалістю механізмом забезпечення взаємозв'язку між системою професійного навчання і практикою професійної діяльності; відсутністю цілісної системи моніторингу та оцінювання якості надання послуг професійної освіти до європейських стандартів забезпечення якості освіти; неформованим ринком послуг професійної освіти, якому бракує дієвого механізму координації дій різних суб'єктів професійного навчання та ефективного використання ресурсів на професійне навчання.

Подальшого наукового обґрунтування потребують питання: економічного регулювання якістю професійної освіти; наближення змісту державних стандартів професійної освіти до вимог роботодавців та регіонів; прогнозування потреб регіональних економік у кваліфікованих робітниках; збалансованості між вартістю підготовки робітничих кадрів, їх якістю та потребами ринку праці; динамічного реагування на соціально-демографічні виклики; системної роботи над підвищенням престижності робітничих професій; оцінки діяльності ЗПО; розвитку дуальної та змішаної систем навчання; фінансово-господарської автономії ЗПО; ефективного управління та контролю за навчально-виробничим процесом; ліцензування робітничих професій та атестації ЗПО.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт професійно-технічної освіти: постанова Каб. Міністрів України від 17.09.2002 р. № 1135. Офіційний вісник України. – 2002. – № 34. – Ст. 1575.
2. Методологічні положення оновленої версії системи національних рахунків 2008 року: затв. наказом Державної служби статистики України від 17.12.2013. – № 398. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2013/398/398_2013.htm (дата звернення: 04.02.2018).
3. Орієнтовні критерії оцінювання діяльності професійно-технічних навчальних закладів: затв. наказом М-ва освіти і науки України від 17.06.2013 р. № 772. URL: <http://osvita.ua/legislation/other/36251/> (дата звернення: 04.02.2018).
4. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України від 05.10.2000 № 2017-III. Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 48. – Ст.409.
5. Про затвердження Державного переліку професій з підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах: постанова Каб. Міністрів України від 11.09. 2017 р. № 1117. Офіційний вісник України. – 2007. – № 70. – Ст. 2656.
6. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій: постанова Каб. Міністрів України від 23.11.2011 р. – № 1341. Офіційний вісник України. – 2011. – № 101. – Ст. 3700.
7. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 38–39. – Ст. 380.
8. Про професійно-технічну освіту: Закон України від 10.02.1998 № 103/98-ВР. Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 32. – Ст. 215.
9. Про стандартизацію: Закон України від 05.06.2014 № 1315-VII. Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 31. – Ст.1058.
10. Проект Закону про професійну освіту в Україні від 22.09.2016 р. – № 5160. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60075 (дата звернення: 04.02.2018).
11. Система национальных счетов 2008. URL: <https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/SNA2008Russian.pdf> (дата звернення: 04.02.2018).

12. Список європейських країн за Індексом розвитку людського потенціалу. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Список_європейських_країн_за_Індексом_розвитку_людського_потенціалу (дата звернення: 04.02.2018).

13. Туринський процес 2016. Україна. Регіональний рівень. Резюме регіональних звітів. Проект Європейського Фонду Освіти "Туринський процес 2016. Україна. Регіональний рівень" / Міністерство освіти і науки України, Європейський Фонд Освіти. – К. : "Бік принт", 2016.

References

1. Derzhavnyy standart profesiyno-tekhnichnoyi osvity: postanova Kab. Ministriv Ukrayiny vid 17.09.2002. № 1135. Ofitsiyyny visnyk Ukrayiny. 2002. – № 34. – St. 1575.

2. Metodolohichni polozhennya onovlenoyi versiyi systemy natsionalnykh rakhunkiv 2008 roku: zatv. nakazom Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrayiny vid 17.12.2013. – № 398. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2013/398/398_2013.htm (data zvernennya: 04.02.2018).

3. Oriyentovni kryteriyy otsynuyvannya diyal'nosti profesiyno-tekhnichnykh navchal'nykh zakladiv: zatv. nakazom M-va osvity i nauky Ukrayiny vid 17.06.2013. – № 772. URL: <http://osvita.ua/legislation/other/36251/> (data zvernennya: 04.02.2018).

4. Pro derzhavni sotsialni standarty ta derzhavni sotsialni harantiyyi: Zakon Ukrayiny vid 05.10.2000. – № 2017-III. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. 2000. – № 48. – St.409.

5. Pro zatverdzhennya Derzhavnogo pereliku profesiy z pidhotovky kvalifikovanykh robitnykiv u profesiyno-tekhnichnykh navchal'nykh zakladakh:

postanova Kab. Ministriv Ukrayiny vid 11.09. 2017. – № 1117. Ofitsiyyny visnyk Ukrayiny. 2007. – № 70. St. 2656.

6. Pro zatverdzhennya Natsionalnoyi ramky kvalifikatsiy: postanova Kab. Ministriv Ukrayiny vid 23.11.2011. – № 1341. Ofitsiyyny visnyk Ukrayiny. 2011. – № 101. – St. 3700.

7. Pro osvitu: Zakon Ukrayiny vid 05.09.2017 № 2145-VIII. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. 2017. – № 38-39. – St.380.

8. Pro profesiyno-tekhnichnu osvitu: Zakon Ukrayiny vid 10.02.1998 № 103/98-VR. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. 1998. – № 32. – St. 215.

9. Pro standartyzatsiyu: Zakon Ukrayiny vid 05.06.2014 № 1315-VII. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. 2014. – № 31. – St. 1058.

10. Proekt Zakonu pro profesiynu osvitu v Ukrayini vid 22.09.2016r. – № 5160. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60075 (data zvernennya: 04.02.2018).

11. Systema natsional'nykh schetov 2008. URL: <https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/SNA2008Russian.pdf> (data zvernennya: 04.02.2018).

12. Spysok yevropeyskykh krayin za Indeksom rozvytku lyudskoho potentsialu. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Spysok_yevropeyskykh_krayin_za_Indeksom_rozvytku_lyudskoho_potentsialu (data zvernennya: 04.02.2018).

13. Turynskyy protses 2016. Ukrayina. Rehionalnyy riven. Rezyume rehional'nykh zvitiv. Proekt Yevropeyskoho Fondu Osvity "Turynskyy protses 2016. Ukrayina. Rehionalnyy riven" / Ministerstvo osvity i nauky Ukrayiny, Yevropeyskyy Fond Osvity, – K. : "Vik prynt", 2016.

Надійшла до редколегії 05.02.18

T. Stoychyk, PhD (Pedagogical Sciences),
Kryvyi Righ Professional Mining and Technological Lyceum, Kryvyi Righ, Ukraine

STANDARDIZATION IN THE SYSTEM OF VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING

The question of standardization of education as a component of determining the level of its quality is considered on the basis of regulation mechanisms and evaluative technologies – state attestation and accreditation of educational institutions.

The attempt to streamline the conceptual apparatus of the current legislation in the field of vocational education in accordance with the requirements of modernity in particular includes the terms "standard", "state social standards", "standard of education", "state standard of vocational (vocational) education", "service of education"; certain objects of standardization (the content of vocational education and its formation system); forms and periodicity of checking the level of knowledge, skills and professional qualifications of students, students of vocational education institutions; means of qualification certification of graduates; educational and planning documentation.

It is emphasized the importance of introducing into the system of vocational education such concepts as "state standard" and "professional standard".

The author's vision of improvement of the current legislation is proposed by specifying the tasks of professional education in the light of the draft Law of Ukraine "About vocational education"; directing efforts to systematically support the image of an educational institution, ensuring high results of doing, adherence to the requirements of the implementation of the state plan and the placement of graduates; development of the state standards of vocational education for each working profession on the basis of a competent approach.

It is determined that other components of educational activity – management, financial-economic and commercial-production – need to be standardized.

The ways of further improvement of the professional world system are proposed: approximation of the content of the state standards of the VET to the requirements of employers, dynamic response to socio-demographic challenges, work on increasing the prestige of the workers' professions, licensing of workers' professions and certification of UPTCE.

Keywords: quality of education, quality level, standard, standardization of education, vocational education.

УДК 377

I. Тарасюк, викладач вищої категорії
Львівський державний коледж харчової і переробної промисловості
Національного університету харчових технологій, Львів

ПЕРІОДИЗАЦІЯ ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ХАРЧОВОЇ І ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХХ – ПОЧАТОК ХХІ СТОЛІТТЯ)

Присвячено розгляду етапів розвитку підготовки фахівців харчової та переробної промисловості у професійних закладах освіти другої половини ХХ – початку ХХІ ст. Аналіз літератури дозволяє хронологічно виділити п'ять періодів, виявивши історичні особливості кожного з них. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок про те, що незважаючи на наявність даних історіографічних джерел, проблема підготовки фахівців харчової та переробної промисловості у професійних закладах освіти західних областей України другої половини ХХ – початку ХХІ ст. потребує цілеспрямованого комплексного вивчення.

Ключові слова: заклад професійної освіти, професійне навчання, харчова і переробна промисловість, фахівець харчової та переробної промисловості.

Постановка проблеми. Харчова і переробна промисловість завжди була одним із важливих об'єктів пильного дослідження учених. Предметом дослідження були різні аспекти розвитку харчової і переробної промисловості. Особлива увага приділялася явищам соціально-економічного життя другої половини ХІХ – початку ХХ ст. Вивчалися різноманітні аспекти: розвиток різних галузей промисловості та формування робітничого класу, система управління промисловістю, внутрішня і зовнішня торгівля, транспортне забезпечення промислового розвитку.

Виробництво продуктів харчування, тобто їх масове виготовлення (промисловість) займає вагому нішу в сучасній життєдіяльності людини. В своєму розвитку харчова промисловість завдячує професійній освіті, яка забезпечує підготовку майбутніх досвідчених професійних кадрів.

У сучасних умовах трансформації економічної структури народного господарства України, у тому числі й харчової і переробної промисловості, важливим є звернення до історичного досвіду підготовки фахівців для цієї галузі у західних областях України в другій половині ХХ –